

Темний бік японської індустрії аніме

Джерело: [Vox](#), [переклали Юрій Черната й Дафна Рачок](#), адаптований текст
Автор: Ерік Марголік

Мода на аніме в США почалася на зламі століть зі школярок-чарівниць, які рятували далекі планети в Сейлор Мун, піратів, кіборгів і людей-риб у пошуках легендарного скарбу в One Piece, а також Еша Кетчама та його шляхетної місії «спіймати їх усіх» у Покемонах.

Ці й багато інших класичних шоу проторували шлях: упродовж 2002–2017 років японська анімаційна індустрія зростає вдвічі — до 19 мільярдів доларів щорічно.

Проте видимий успіх аніме ховає під собою тривожну економічну реальність: багато аніматорів і аніматорок, які стоять за лаштунками магії на екрані, зовсім не мають грошей та стикаються з умовами праці, що можуть призвести до вигорання і навіть самогубств.

Проблема рабської праці в індустрії аніме

Аніме майже повністю малюють від руки. Для цього потрібні вміння, а щоб працювати швидко — досвід.

Сінго Адачі, аніматор і дизайнер персонажів популярного аніме-серіалу «Sword Art Online», розповів, що дефіцит талантів є серйозною та давньою проблемою: у той час, як в Японії щороку виробляють приблизно 200 самих лише анімаційних серіалів, кваліфікованих аніматорів і аніматорок не вистачає. Натомість студії покладаються на великий пул практично неоплачуваних фрилансерів і фрилансерок, які люблять аніме.

На нижньому рівні виробництва перебувають «проміжні аніматори й аніматорки», зазвичай фрилансери та фрилансерки. Вони створюють усі окремі малюнки після того, як режисери й режисерки вищої ланки вигадають розкадрування, а «ключові аніматори та аніматорки» на середніх щаблях промалюють важливі кадри для кожної сцени.

Проміжні аніматори й аніматорки заробляють приблизно 200 єн за малюнок — менш ніж 2 долари. Це не було б настільки погано, якби художники могли видавати по 200 малюнків на день, однак на кожен може знадобитися понад година. І це ще не кажучи про властиву аніме скрупульозну увагу до деталей, які в анімації Заходу найчастіше ігнорують, — таких як їжа, архітектура та пейзажі. На їхнє малювання іноді необхідно в чотири-п'ять разів більше часу, ніж у середньому.

«Навіть якщо ти просунешся кар'єрною драбиною і станеш аніматором чи аніматоркою ключових кадрів, однаково багато не зароблятимеш, — розповідає Адачі. — Навіть якщо працюєш над гучним хітом, як-от “Атака титанів”, ти

нічого з того не заробиш... Це структурна проблема індустрії аніме. Для аніматора чи аніматорки немає роботи мрії».

Умови праці тут також жахливі. Часто аніматори й аніматорки засинають за столом. Генрі Тарлоу, американський аніматор, який живе й працює в Японії, [розповів](#) BuzzFeed News, що неодноразово опинявся в лікарні через хвороби, спричинені виснаженням.

Нещодавно студію «Madhouse» звинуватили в порушенні трудового кодексу: її працівники й працівниці були на роботі майже по 400 годин на місяць та по 37 днів без вихідних. Самогубство аніматора 2014 року кваліфікували як виробничий інцидент, коли слідчі дізналися, що за місяць перед смертю він відпрацював понад 600 годин.

Студії залучають фрилансерів та фрилансерок ще й тому, що так їм не треба хвилюватися про трудове законодавство. Оскільки фрилансери та фрилансерки є незалежними підприємцями, компанії можуть встановлювати жорсткі дедлайни й водночас не витратитися на соцпакет.

«Проблема аніме в тому, що робити його надто довго, — говорить Закоані, аніматор на Studio Yuraki й Douga Kobo. — Це дуже педантична робота. Над одним дублем, однією сценою, працюють три-чотири аніматори й аніматорки. Я роблю чорнові малюнки, потім їх перевіряють двоє інших людей, старший аніматор / аніматорка й режисер / режисерка. Потім їх надсилають назад мені і я все підчищаю. Після цього їх передають іншій людині, проміжному аніматору / аніматорці й він чи вона робить фінальні малюнки».

За [даними](#) Японської асоціації творців анімації, аніматор / аніматорка в Японії у віці 20–30 років за рік заробляє в середньому 1,1 млн єн (приблизно 10 тис. доларів), 2,1 млн єн (приблизно 19 тис. доларів) — у віці 30–40 років, а у віці 40–60 — достатні для виживання, але однаково вбогі 3,5 млн єн (31 тис. доларів). Водночас межа бідності в Японії — 2,2 млн єн.